

Молитись лише за мир за будь-яку ціну не варто. Молитись треба за перемогу. Бо мир без перемоги не зробить нас щасливими. Ми будемо вповні мирними, коли станемо переможцями! З нами Бог!

О. Лука МИХАЙЛОВИЧ

12 (898)
24 березня
2022 р.

Тижневик «Галицька Просвіта» * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний та літературний редактор – Ірина Шумада * Друк – КП фірма «ЛІК» * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського, 18 * тел. (0342) 75 05 86, * тел./факс (0342) 53 38 67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: IBAN: UA3633630000026003300012896, ПАТ «Ідея Банк», МФО 336310, ЄДРПОУ 04929075 * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редагувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

ФЕНОМЕН ВІЙНИ

«Важливо пам'ятати правило давніх римлян – хочеш миру, готуйся до війни. Війна є неминучим супровідником людської історії», – ділиться Ярослав Грицак.

Цього разу на вебінар Бізнес-школи УКУ та Центру лідерства УКУ запросили Ярослава Грицака, історика, науковця, публіциста та обговорили значущі для українців сьогодні питання. Пан Ярослав поділився своїми гіпотезами, навів приклади з історії та літератури, а найважливіші аспекти цієї зустрічі ми описали у цій статті. Модерував розмову Андрій Рощевський, виконавчий директор Центру лідерства УКУ.

ЧОМУ ВИНИКАЮТЬ ВІЙНИ

Війни виникають з дуже багатьох причин. Якщо спробувати концептуалізувати, то є два погляди, які пояснюють походження війни. Вони йдуть найглибше, до самої людської природи.

Перший погляд: людська природа є доброю, потрібно лиш змінювати зовнішні обставини. Найчастіше цими обставинами є майно, приватна власність.

Другий погляд: людська природа є грішна, схильна до насильства, тому потрібно змінити щось назовні, щоб її стримувати.

У минулому більшість племен жили на межі виживання, і єдиним способом вижити, було захоплення чужого майна. Та чим більше суспільство розвивалося і переставало бути на межі виживання, тим більше урізноманітнювалися причини війни. І найпопулярнішою причиною війни стало те, аби встановити контроль над певною територією. Такі війни були локальні й дуже дорогі. У XIX столітті люди починають воювати за матеріальні цінності, а за ідею. І часто такими ідеями були оборона батьківщини або захоплення чужих територій.

Війни XX–XXI століть є вже новим елементом. У цей час поступово зникає різниця між військовими та цивільними. З одного боку, цивільні та військові борються разом, але, з іншого боку, цивільних нищать так само, як і військових. Це так звані тотальні війни. Наприкінці Другої світової війни маємо близько сотні збройних конфліктів поза межами Європи або Північної Америки. Статистика показує, що армія рідко вела бої лише з армією, а переважно більшість – із населенням. Майже всі ці війни завершилися поразкою держави-агресора. Тут уже не важливо, які технології. Бо неможливо побороти населення, яке є вмотивоване. Як пишуть науковці Оксфордського університету: «Чим сучасніші та могутніші війська окупантів, тим більше вони схильні руйнуватися під тиском власної ваги».

Факт залишається фактом – воюють усі. Тож війни є рад-

ше правилом, а мир – винятком. Якщо ми вважаємо, що війна неможлива, то ми чогось дуже сильно недобачаємо. Після падіння комунізму ми намарно вважали, що нові війни вже неможливі. **Важливо пам'ятати правило давніх римлян – хочеш миру, готуйся до війни. Війна є неминучим супровідником людської історії.**

ЧИ ІСНУЄ ЧЕСНА ВІЙНА

Чесна війна існує. Святий Августин перший почав розробляти цю концепцію, а потім це ввійшло вже в Доктрину Католицької Церкви через Тому Аквінського. Є певні принципи такої війни, але перший загальний критерій – справедливою є війна, яка є захисна.

Інші критерії є такими: це має бути останній можливий засіб, до якого можна вдатись; війну мають оголосити відкрито;

жертви, які плануються в цій війні, мають бути співвідносними з результатами війни. Тобто справедлива війна виключає гуманітарну катастрофу; має бути чітке розділення на воюючих та цивільних; той, хто зазнає поразки, не може бути знищений або його гідність принижена.

На жаль, ми не бачили воєн, де цих критеріїв дотримувались. І якщо ми з вами подивимось, то російський наступ не підпадає під жодний із них.

ЩО ТАКЕ ГЕНОЦИД

Концепцію геноциду виробив ще Рафал Лемкін. Для нього людська історія була як велика арфа з різними струнами, на якій можна грати прекрасні та складні мелодії. Та якщо зникає або рветься одна струна, мелодія вже не можна відтворити.

Коли Лемкін виробляв цю концепцію, він не вважав геноцидом лише фізичне знищення. Фізичне – це найбільш бруталне знищення або «ідеальний геноцид». Але він вважав, що таких «ідеальних геноцидів» не існує, або їх є дуже мало, а всі решта геноциди є «неідеальні». Одним із типів такого геноциду – створення умов, за яких зникає культура народу. Коли цей народ зникає, асимілюється, або втрачається демографічно.

Я вважаю, що путінська агресія підпадає під концепцію геноциду, тому що йдеться про знищення української держави, України як такої. Йому важливо, щоб українці перетворились із нації – в етнічну групу, а це означає забрати в них культурні права та найбільше право – мати власну державу. А гуманітарна катастрофа, яка супроводжується, є тільки одним із інструментів, але ціль залишається загальною – «позбавити арфу української струни», тому що вона має звучати по-російськи.

(Чит. стор. 2)

ОФІЦІЙНО

КООРДИНАЦІЙНИЙ ЦЕНТР З ПИТАНЬ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ

В області створено Координаційний центр з питань міжнародної гуманітарної допомоги. Мета – залучення міжнародної підтримки задля національної безпеки та оборони країни, цивільного захисту населення через військову агресію російської федерації, повідомляє прес-

служба Івано-Франківської обласної військової адміністрації.

Для консультацій щодо логістики та перевезення вантажів із закордону організатори просять звертатися за телефонами:

050 02 16 377,
063 06 90 288,
e-mail: aid.ifoda@gmail.com

КУЛЬТУРНИЙ ФРОНТ

БІБЛІОТЕКИ, МУЗЕЇ, ТЕАТРИ... В ЧАС ВІЙНИ

Заклади культури в області працюють в обмеженому режимі, повідомив на брифінгу начальник управління культури та релігій обласної військової адміністрації Володимир Федорак. З його слів, зараз на Прикарпатті працюють приблизно 20 закладів культури.

«Низка бібліотек обслуговують читачів у спеціальному форматі. Скажімо, з обласною бібліотекою для дітей можна зв'язатися телефоном чи через Інтернет, і вона надає книжки. В інших бібліотеках є можливість отримати тексти окремих книжок через програми», – розповідає Володимир Федорак.

Музеї області функціонують у закритому форматі.

«Персонал працює за своїм напрямом роботи – з експонатами, з обліковуванням чи готує майбутні виставки. Наші музеї фондосховища – захищені. Є цілодобове відеоспостереження, охоронці», – говорить посадовець.

Крім того, розповідає Володимир Федорак, актори театрів грають вистави на експериментальних майданчиках, обласна філармонія бере участь в окремих проєктах. Дистанційно працюють два коледжі культури – в Івано-Франківську та Калуші. При закладах культури функціонують різні волонтерські центри.

ІНІЦІАТИВИ «ПРОСВІТИ»

ВИВЧАЙ УКРАЇНСЬКУ

Через повномасштабне вторгнення московських окупантів в Україну і появу в області тимчасово переміщених осіб Івано-Франківська обласне та міське об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка організують безкоштовні курси з вивчення та вдосконалення української мови для тимчасово переміщених осіб у світлиці міського об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка (вулиця Грушевського, 18), а також на базі

Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника та Івано-Франківського національного медичного університету.

Телефони для контактів:
096 25 68 671 (Наталія Синиця, відповідальний секретар міського об'єднання),
067 10 92 460 (професор Микола Лесюк).

Спілкуймося українською! Не розмовляймо мовою окупанта!

НЕЗАБУТНІ

І ОЖИВЕ ДОБРА СЛАВА, СЛАВА УКРАЇНИ...

(НЕПЕРЕСІЧНІ ІСТОРІЇ ЗМАГАНЬ ЗА ПРАВО НАЗИВАТИСЯ УКРАЇЦЯМИ)

20 березня 2017 року доля перегорнула останню сторінку життя заслуженого працівника культури України Петра АРСЕНІЧА, історика, етнографа, археолога, музеєзнавця, колекціонера, культурно-освітнього і громадського діяча, члена Наукового товариства ім. Шевченка у Львові, просвітянина за духом, голови обласної «Просвіти» в 2006–2009 роках, автора наукових праць і численних книжок, неодноразового учасника конгресів, з'їздів та конференцій, лауреата ряду нагород і низки відзнак. «...А я Петро з Березова, та й вам заспіваю, щоби любі, файні мої, в нас не банували».

ЛІТОПИСЕЦЬ РІДНОЇ ЗЕМЛІ

«Хрущовська відлига» була тим коротким періодом, коли щойно призначений старший науковий співробітник Івано-Франківського краєзнавчого музею Петро Арсенич започаткував дослідницьку працю в царині історії змагань українців за свою державу Незалежність. Світ його зацікавленість став покликанням, а долі учасників історичних подій – його долею. Допитливий історик розкривав передумови, хід і наслідки нищення комуністично-більшовицьким режимом української нації. Досліджував, як тоталітарна держава ламала традиційне українське суспільство, як винищувала менталітет, який виховувався і культиву-

вався сотнями років. Працював у архівах, збирав рідкісні книжки, документи, фотографії і свідчення про трагедії, через які пройшли мільйони українських родин.

Петро Іванович відкрив наш край викладачам Івано-Франківського педагогічного інституту Валентину і Раїсі Мороз (доньці Василя і Євдокії з грецького роду Левтерових). Молоде подружжя познайомилося з поетесою Марією Влад із Косова, неперевершеним виконавцем коломийок Василем Івасюком із Білоберізки, самобутніми народними традиціями Нижнього Березова та неймовірними мандрівками в Космач. В обласному центрі утворилося небайдуже до національної культури товариство.

НАГОРОДИ

ГЕРОЙ СТАВ ГЕРОЄМ УКРАЇНИ

Президент України Володимир Зеленський підписав указ про присвоєння звання Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» льотчику з Коломийщини, майору Степану Тарабалці, який загинув, захищаючи небо від російської армії. Відповідний указ оприлюднили на сайті президента.

«За особисту мужність і героїзм, виявлені у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, вірність військовій присязі постановляю присвоїти звання Герой України з удостоєнням ордена «Золота Зірка» майору Степану Тарабалці (посмертно)», – йдеться в указі.

Степан Тарабалка народився в селі Королівка Коломийського району. Герой був льотчиком-винищувачем літака МіГ-29. Про смерть воїна 15 березня на Facebook-сторінці повідомив голова Коломийської громади Богдан Станіславський. У Степана Тарабалки залишилися дружина, син і батьки.

Подаруй мені, доле, у вікнах березу.
Хай спочине душа в берегах беріз.
Яй прийшла у цей світ,
щоб пройти обережно,
Не завдавши нікому ні смутку, ні сліз.
А натомість я мушу. Усе щось я мушу.
Бог посяв мене у жорстокі ґрунти.
Тут не можна пройти, непоранивши душу.
Тут свобода не сходить,
тут сходять хрести.
Ліна КОСТЕНКО

Інтелектуали обговорювали й ділилися з друзями працею Івана Кошелівця «Українська література в московському зашморгу», машинописом памфлета «Інтернаціоналізм чи русифікація?» Івана Дзюби, переписаними від руки віршами Ліни Костенко, Івана Драча, Василя Симоненка.

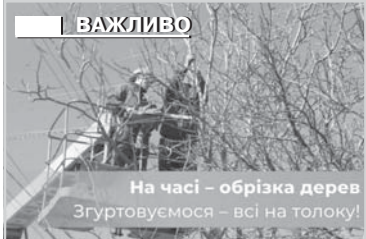
Закохувались в українські фольклорні мотиви. Активна спільнота не побоялася кинути політичний виклик радянській імперії і стала живим втіленням громадянського спротиву. Згодом їх назвуть шістдесятниками. Вони закладали підвалини відновлення української державності в 1991 році.
(Чит. стор. 3)

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

ФЕНОМЕН ВІЙНИ

(Поч. на стор. 1)
ЧИ Є ЗАГРОЗА
СВІТОВІЙ ВІЙНИ

Це дуже реальна загроза. В Першу світову війну ніхто не думав, що вона буде Першою світовою. Мабуть, ви також пам'ятаєте кубинську кризу, коли була реальна загроза Третью світовою війні. Коли Радянський союз віз ракети на Кубу й коли почався обмін гострими заявами між Кеннеді та Хрущовим. Важливу роль відіграло також те, що навіть при найбільшій ескалації між Хрущовим та Кеннеді, між ними залишався канал зв'язку – папа римський.

ВАЖЛИВО

На часі – обрізка дерев
Згуртовуємося – всі на толоку!

ВСЕ МАЄ ПРАЦЮВАТИ

Період чистки траси триває з жовтня по квітень, тому саме зараз сприятливий час для обрізки дерев. Прикарпатські енергетики закликають організувати місцеві толоки для чистки траси, повідомляє «Прикарпаттяобленерго».

З 21 березня енергетики вже розпочали масову чистку траси в мережах області. Для організації безпечного ведення робіт будуть проводитися планові вимкнення електроенергії. Про це будуть повідомлені місцеві органи влади, представники місцевої тероборони, жителі населених пунктів, де планується робота. В індивідуальному порядку буде узгоджуватися час і день для проведення планових робіт.

Чистка траси завжди була одним із важливих планових завдань енергетиків, оскільки від вчасної та належним чином проведеної обрізки дерев залежить надійне енергопостачання. А вже у 70 відсотках випадків причиною аварійних вимкнень, зокрема під час негоди, є обривки проводів через падіння на них гілок. Особливо важливим та пріоритетним завданням чистки траси є у період воєнних дій, коли безперерйна подача електроенергії вкрай потрібна і в тилу, і на фронті, тому зараз енергетики всі свої сили та ресурси зосереджують на цьому завданні.

«Ми маємо зробити все, щоб унеможливити і звести до мінімуму аварійні вимкнення через падіння гілок на проводи, адже має працювати Інтернет, зв'язок, освітлюватися блокпости, приміщення, де тимчасово оселилися переселенці. Ми переживаємо, що може виникнути ситуація, коли одночасно нашим мережам завдасть шкоди негода і ворог, у такій ситуації оперативного відновлення електропостачання буде складно. Тому зараз, коли ситуація в мережах спокійна, ми негайно беремось до чистки траси», – розповідає технічний директор Олег Сенік.

Зазначимо, переконатися, що тимчасове припинення електропостачання це проведення планових робіт можна на офіційному сайті компанії www.oe.if.ua на стартовій сторінці у розділі «Вимкнення», або в кол-центрі – **0800504020**, або у VIBER-боті за посиланням: <https://cutt.ly/hRARBDO>.

Енергетики просять із розумінням ставитися до тимчасового припинення енергопостачання, не перешкоджати бригадам виконувати роботи, а також закликають жителів сіл, сільських старост активно долучатися до чистки траси, організувати на місцях так звані толоки.

Коли закінчилася карибська криза, Хрущов звернувся до папи стосовно того, як він може йому віддячити. І папа сказав: «У мене зараз Другий Ватиканський збір, мені бракує одного єпископа, а той єпископ у тебе в таборах». Хрущов запитався, хто це? Папа відповів, що це Йосиф Сліпий. Хрущов здивувався, що він ще живий і відправив Йосифа Сліпого до Рима, а цей старець пережив Хрущова, Андропова, Брежнева та всіх. **І перше, що зробив Сліпий, коли приїхав до Ватикану – видав декрет про створення Українського католицького університету.**

Кажуть в народі: «Нема такої біди, що на добре не вийшло». Війна – це криза, найстрашніша криза, яку можемо мати, але криза – це завжди не тільки небезпека, а й нагода. **Війни – це також величезний прискорювач історії. В моєму переконанні, у нас розпочався новий розділ історії України, Європи, світу. Я переконаний, що Україна переможе, для мене найбільше питання ціни, але я думаю, що зараз ми маємо унікальні шанси перетворити Україну в східноєвропейського тигра.**

Підготувала **Олена МОРДАЧЕВА**

ЗАКЛИК

ЗБІЛЬШИТИ ПОСІВНІ ПЛОЩІ

Хоч Прикарпаття і не є аграрною областю, однак треба підставити плече і економіці держави, бо ж у багатьох регіонах, охоплених війною, цьогорічна посівна кампанія не відбудеться. Тож вкрай актуальним є питання підготовки до неї в Івано-Франківській області, наголосив під час ефіру на ОТБ «Галичина» голова Івано-Франківської обласної ради Олександр Сич.

«Що посіємо сьогодні, з тим будемо жити завтра! Тим більше, що очікуємо в області додаткових 150–200 тис. тимчасово переміщених осіб. А тому від сьогодні треба дбати про збільшення запасів харчів. З уваги на це дав доручення постійній комісії об-

ласної ради з питань аграрної політики проаналізувати це питання й виробити рекомендації. А вже в її складі є досвідчені аграрії, які добре розуміються на вказаній проблематиці», – наголосив Олександр Сич.

Голова обласної ради зазначив, що незважаючи на воєнний стан, обласна рада, жай і в обмежених рамках, але далі працює. Правовою підставою для цього є ст. 9 Закону «Про правовий режим воєнного стану», відповідно до якої поряд з іншими органами влади «органи місцевого самоврядування здійснюють повноваження, надані їм Конституцією, цим та іншими законами».

ПОЯСНЕННЯ

ЧОМУ ПОДОРОЖЧАЛИ ПРОДУКТИ

Міський голова Руслан Марцінків в ефірі радіо «Західний полюс» розповів, чому частково зросли ціни на продукти.

«Зростання цін на продукти пов'язане з логістикою. А вже продукти везуть із великих хабів з Дніпра, інших міст східної та центральної України. Тобто логістика зросла, через вартість бензину», – пояснює Марцінків.

Тому в мікрорайонах міста запрацюють виїзні соціальні магазини, в яких ціни будуть мак-

симально по собівартості. Також міський голова додав, що зараз працюють над тим, щоб до Івано-Франківської області переїхали підприємства зі сходу країни, зокрема продуктової.

«Хотів би щоб до нас переїхав, зокрема, завод «Мівіна», інші продуктової підприємства. Щоб ми максимально могли забезпечити себе продуктами. І якщо це все вироблятиметься в нас, то ми зможемо контролювати ціни», – додав мер.

ФАРМАЦІЯ

ВИГОТОВЛЯЮТЬ ДЕФІЦИТНІ ЛІКИ

Комунальна аптека № 31 єдина в Коломийському районі здатна виготовляти ліки самостійно, зараз там виготовляють стратегічні медикаменти, повідомляє міський голова Коломиї Богдан Станіславський.

Фармацевти аптеки виготовляють йодовмісні водні та спиртові розчини, порошки та мазі за рецептами лікарів, заспокоїливі

мікстури та перекис водню.

«Зараз аптека працює на забезпечення нашої громади першочерговими медичними препаратами, які можуть бути в дефіциті. Просимо купувати медикаменти з розумом, коли для цього є необхідність. Детальну інформацію від аптеки можна дізнатися за номером: **099 06 14 834**», – пояснює міський голова Коломиї.

ВИБІР

НЕ КУПУЙ ЧУЖИНСЬКЕ

Бойкотувати російських окупантів можна і треба на місцях.

Жителів Надвірної, власників та керівників торгових центрів, магазинів, супермаркетів закликають назавжди прибрати з полиць наших магазинів товари, виробником чи постачальником яких є росія, повідомив у соцмережі голова громади Зіновій Андрійович.

«У час, коли весь світ вводить санкції проти росії, нам, українцям, потрібно також бойкотувати російські товари. Закликаю всіх

жителів громади – відмовитися від товарів з країни окупанта», – написав Зіновій Андрійович.

А розпізнати таку продукцію досить легко – штрих-код товару з росії починається з цифр «46», діапазон цифр на початку коду може бути від «460» до «469».

«Впевнений, будь-який товар з цим маркуванням можна замінити українським. Цим ми підтримуємо нашого виробника, економіку та бізнес», – додав очільник Надвірної.

ПИЛЬНУЙ!

ПРО БЕЗПЕКУ В КІБЕРПРОСТОРІ

Попри відсутність звичного режиму навчання, шкільні офіцери проводять пізнавальні заняття для школярів, повідомляє Патрульна поліція Івано-Франківської області. Минулого тижня в області відновили дистанційне навчання. Тож інспектори відділу зв'язків з громадською приєдналися до онлайн-занять з дітьми.

ВЕЛИКІ УКРАЇНЦІ

ПОСОЛ ВІД УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

ДО 175-РІЧЧЯ ФЕДОРА ВОВКА

Найхарактернішою рисою нашого часу є переосмислення минулого. І знову маємо можливість вкотре переконатися, що благословенна наша українська земля великими людьми, які залишили «свого духа печать» у різноманітних ділянках науки та культури не тільки українського, а й світового рівня. Ці генії творили для всього людства, а найперше для України, творили культуру, укріплювали духовність. Вони ж бо знали, що будь-які втрати в царині культури провіщають народження бездуховного покоління.

Отож нині розповідь про визначного вченого і громадського діяча кінця XIX століття – археолога, етнографа, антрополога, професора Федора Вовка, 175 років народження якого відзначаємо цьогоріч.

Ім'я цього українського вченого надовго було вилучене з пам'яті народу, майже невідоме широкому загалові, а коли де й згадувалося, то його завжди зараховували до когорти буржуазних націоналістів. А його наукова і науково-освітня спадщина налічує близько п'яти сотень опублікованих праць. Це справжній скарб українознавства.

Майбутній вчений Федір Вовк народився 17 березня 1847 року в селі Крячківці, тепер Пирятинського району Полтавської області, яке славне своїми піснями. Освіту здобув у Ніжинській гімназії, а потім деякий час навчався в лицей князя Безбородька. У 1865 році Федір Вовк вступає до Новоросійського університету (з 1933 року – Одеський державний університет). Згодом Федір Вовк переводиться до Київського університету на природничий відділ фізико-математичного факультету. Ще студентом Федір виявив схильність до наукової праці. Але його цікавили і політичні справи. Він активно співпрацює з Драгомановим, Подолинським, Зібером в українській революційній газеті «Київський телеграф»; стає одним із засновників і активним діячем Південно-Західного відділу Російського географічного товариства, стає членом «Старої громади».

Старогромадівців об'єднавала сама українська мрія. Федір Вовк під керівництвом Володимира Антоновича бере участь в археологічних розкопках на Київщині й Волині, крім того він стає одним із найактивніших помічників Павла Чубинського в організації та проведенні перепису населення Києва 2 березня 1874 року.

Через загострення урядових переслідувань він змушений був 1879 року надовго виїхати за кордон... Живе то в Женеві, то в Добруджі.

У Празі 1876 року разом із Ляхоцьким Федір Вовк організовує мініатюрне видання «Кобзаря». За словами Івана Франка, «сей мініатюрований «Кобзарик» зробив свого часу велику сенсацію в Галичині і певно тисячами примірників був перевезений до Росії, бо його примірник можна було сховати в кишені камізельки...»

З 1887 року Федір Вовк поселяється в Парижі й цілковито віддається науці. Займаючись в Антропологічній школі при Сорбонні, Федір Вовк слухає лекції з антропології, порівняльної етнографії і археології таких всесвітньо відомих вчених, як Манувріє, Топінара, Ерве, Амі, Летурно. Проводить власні наукові дослідження. Результатом цієї діяльності стає низка публікацій, серед яких найзначнішою

є праця «Шлюбний ритуал і обряди на Україні» (1896).

1900 року Федір Вовк захистив докторську дисертацію «Скелетні видозміни ступні у приматів і в людських расах», яка приносить йому премію Годара, велику золоту медаль Брока. Його визнає світова наукова громадськість. Він стає організатором Всесвітньої виставки в Парижі в 1900 році.

У 1904–1906 роках Федір Вовк разом з іншими українськими етнографами здійснює експедиції в Галичині, Буковині й Угорщині.

У 1908 році результати досліджень було викладено в статті «Антропометричні дослідження українського населення Галичини, Буковини й Угорщини».

1905 року Федір Вовк стає доцентом антропології Петербурзького університету і хранителем музею Олександра III, де зібрав багату українську колекцію.

1917 року йому було присвоєно (це в 70 років) ступінь доктора за роботу «Антропологічні та етнографічні особливості українського народу».

У своїх наукових працях Федір Вовк дійшов висновків, що українці становлять окремих антропологічний тип, відмінний від сусідніх слов'янських народів.

Особливе значення має його праця «Етнографічні особливості українського народу», де він перше різнобічно охопив український побут, науково обґрунтував висновок, що український народ і з етнографічного боку є окремишою цілістю. Все це дало йому підставу твердити, що українська територія була заселена здавна і мала розвинену культуру.

Зазначу, що у вересні 1912 року на XIV Міжнародному конгресі з антропології та доісторичної археології в Женеві Федір Вовк прочитав лекцію про розкопки Мізинської палеолітичної стоянки, що на Чернівщині. Його було нагороджено міжнародною премією Кана.

Високу оцінку науковій діяльності Федора Вовка давав Михайло Грушевський. За його словами, Федір Вовк «ставив собі за особливу честь, що завдяки сим рефератам термін «Україна» потрохи виробляв собі місце...»

За словами одного з учнів, Петра Стебницького, «як у Парижі Вовк був ніби послом від української нації до культурного світу Європи, так у Росії він був, сказати б, українським послом від європейської науки».

29 жовтня 1917 року його запрошують до Київського університету й обирають на посаду завідувача кафедри географії і етнографії. Що більше, його запрошують також до участі в Комісії з випрацювання Статуту УАН. Здавалося, що мрія повернутися в Україну стає реальністю. 11 червня 1918 року Федір Вовк виїхав із Петрограда до України. Але в дорозі він захворів, пролежав два тижні й 30 червня 1918 року помер. Похований у районному центрі Жлобин, Гомельської області. На чужині...

Одному з його учнів, Олександру Алеші, з великими труднощами вдалося перевезти колекцію матеріалів, архів та бібліотеку вчителя в Україну. Все це стало основою відкриття Музею антропології і етнології, згодом науковим кабінетом при УАН. Але настали 30-ті роки – і все це ліквідували...

Віriamo, що настане час повернення великого сина українського народу Федора Вовка до своєї матері-землі.

Василь ШЕНДЕРОВСЬКИЙ

ПРЯМА МОВА

ВОЛОДИМИР ВАСИЛЕНКО: У ПРОТИБОРСТВІ З РОСІЄЮ УКРАЇНА МОЖЕ ВИСТОЯТИ ЛИШЕ ЯК УКРАЇНЬСЬКА УКРАЇНА!

Сьогодні лише лінійний не говорить про те, що існують ворожі та недружні відносини між росією та Україною, але мало хто задумується, яка ж природа цього конфлікту між Україною та росією.

Якщо ми уважно проаналізуємо історію і нинішній етап українсько-російських відносин, то можемо дійти висновку, що росія, російська владна еліта, російська еліта в широкому сенсі, російське суспільство вважають Україну своїм екзистенційним ворогом, не просто ворогом, а екзистенційним ворогом, і це повинні усвідомити всі – керівництво держави, провідна українська еліта. Остаточна мета поточної російської політики – ліквідація незалежної державності України, знищення України як суб'єкта міжнародного права та як геополітичної реальності.

Вибудовуючи нашу політику з росією, нашу внутрішню політику ми повинні виходити з цього положення. Це факт, це не моя вигадка, якщо ми цього не зробимо, ми адекватних заходів ніколи не будемо вживати й планувати. Реалізувати цю мету росія прагне шляхом війни, і ця війна розпочалася не 20 лютого 2014 року, вона розпочалась більш як три століття тому, триває зараз і триватиме доти, доки переможе в цій війні не здобуде одна зі сторін. Я сподіваюсь, що перемогу отримає Україна.

Історична місія України полягає в тому, щоб знищити цю імперію. У свій час українська еліта (кін. XVII – поч. XVIII ст.) зробила дуже багато для становлення російської імперії та російської державності й тепер історична місія України – зруйнувати цю імперію.

Війна, яку зараз веде росія, яку часто також називають гібридною війною, насправді має два складники: 1) збройна агресія; 2) гуманітарна агресія. Я можу сказати, що це таке: мета збройної агресії – фізичне знищення сторони, проти якої чиниться збройна агресія; мета гуманітарної агресії – знищення національної ідентичності населення і знищення її остаточно. Країна може зазнати поразки внаслідок збройної агресії, але вона неодмінно звільниться і відновиться, якщо буде збережено її ідентичність – однак, якщо країна втрачає свою ідентичність, вона ніколи не відновиться й ніколи не стане знову незалежною державою.

Зі збройною агресією все зрозуміло, однак я хотів би, щоб присутні зрозуміли, що таке гуманітарна агресія. Гуманітарна агресія має чотири складники: 1) мовно-культурна війна, яку росія веде весь час проти України; 2) інформаційно-пропагандистська – зараз лише лінійний про це не говорить, однак це лише один аспект; 3) війна проти української історичної пам'яті; 4) конфесійна війна. Оце чотири складники гуманітарної агресії.

Якщо гуманітарна агресія закінчується успішно проти якоїсь держави, то держава просто зникає. Висновок: у протиборстві з росією Україна може встояти лише як Українська Україна, враховувати лише власні сили, але одночасно спиратися на своїх союзників і партнерів. Тому надзвичайно важливий аспект – не тільки зміцнювати обороноздатність країни, а провадити притомну, адекватну гуманітарну політику, яка стане зразком боротьби проти знищення ідентичності нашої країни.

АНАЛОГІЇ

ЙОГО НАРОДЖЕННЯ ПРОГІВІВ СВІТ

Z = свастика, Нюрнберг = «Лужнікі», путін = гітлер. Світ прогавив народження нового фюрера.

Днями у «Лужніках» збиралося понад 200 000 щасливих усміхнених росіян, які розмахували триколорами й широко раділи війні з Україною та проти всього світу. За останніми цифрами, цю війну підтримує 71 відсоток населення країни – і це головне, що нам потрібно розуміти у тому, чому путін не зупинить війну й наскільки він наблизився до «успіху» свого кумира.

«Лужнікі» один в один нагадують щорічні Нюрнберзькі мітинги фашистської Німеччини. Символізм російської «Z» є нічим іншим, як елементом свастики. Стадіоні лунують пісні «З нами Росія і з нами Бог» – як під копірку, намагання ототожнити фюрера з божественною волею. Люди заходяться в екстазі від того, що велич їхньої нації

нарешті повернута після пригнобленого розпаду СРСР.

Все гірше, ніж ми думали. Це країна не з одним навіженом, усунувши якого від влади можна зупинити війну. Це країна, населення якої повністю підтримує фашизм свого лідера, розділяє його цінності й хоче цієї війни!

Аналогії з фашистською Німеччиною напрощад багато. Гітлер здобув популярність на відчутті приниженості німців після геополітичної поразки у Першій світовій війні – путін використав ту саму емоцію від розвалу «величного» СРСР. У 1933-му гітлер пропонував мир і вдало удавав пацифіста. Гітлер поволі зруйнував тодішній світовий порядок, порушивши Версальський договір та почавши переозброєння Німеччини. Натомість він почував відповідь тільки про таке знайомо: Україні занепокоєння. Гітлер майстерно використовував елементи

гібридної війни та гібридної деескалації, коли після захоплення територій пропонував сісти за стіл перемовин. У Німеччині відмінно працювала пропагандистська машина. Дзеркально те саме відбувається зараз в росії.

Світ не тільки прогавив народження нового гітлера, а й дав йому досягти повноліття, увійти в силу та відновити фашизм. Економічні санкції проти людей, які вірять у те, що вони воюють проти Заходу, не спрацюють. Третя світова вже почалася, питання тільки в тому, чи зможе світ усвідомити це і зупинити цю війну в Україні, чи вона охопить усі континенти.

Нема сумнівів, що кінець удвох фюрерів теж буде однаковим, хіба що відбитки зубів путіна будуть з дорогою керамікою. Питання зараз полягає у тому, коли настане цей момент і яку ціну заплатить світ.

Олександр ДАНИЛЮК

РОЗ'ЯСНЕННЯ ЗНАКОВА ПОДІЯ

США визнали путіна «міжнародним військовим злочинцем»? Розберімося із цим. Українські ЗМІ тиражують новину, що США визнали путіна «міжнародним військовим злочинцем». Насправді це не так.

Сенат США одноголосно ухвалив резолюцію, в якій закликав Міжнародний кримінальний суд і країни світу розслідувати військові злочини путіна та його режиму. Тож, як бачимо, сенат поки що НЕ ВИЗНАВ путіна військовим злочинцем, як багато хто написав, а ЗАКЛИКАВ до розслідування його злочинів.

А ось у виступах перед голосуванням справді сенатори називали речі своїми іменами: «Всі ми, демократи та республіканці

у цій палаті, разом заявляємо, що володимир путін не зможе уникнути відповідальності за звірства, вчинені щодо українського народу».

Американці серйозні політики та юристи. Тому все роблять за законом. Вони не просто таврують і навішують ярлики, а досконало готують правову базу для детального розслідування. Саме так працює правова держава. І саме тому неможливо схватитись від американського правосуддя.

Але однозначно можна сказати, що подія знакова. І те що суд буде, можна не сумніватись. І злочинці понесуть покарання.

Віктор ТАРАН, політолог

НЕЗАБУТНІ

І ОЖИВЕ ДОБРА СЛАВА, СЛАВА УКРАЇНИ... (НЕПЕРЕСІЧНІ ІСТОРІЇ ЗМАГАНЬ ЗА ПРАВО НАЗИВАТИСЯ УКРАЇНЬЦЯМИ)

(Поч. на стор. 1)

ПРОТИ ВІТРУ

1 вересня 1965 року о сьомій ранку в кімнату інститутського гуртожитку на вулиці П. Дадугіна, 141, де мешкала родина Морозів, владно постукали. Непрохані гості представились співробітниками управління КДБ УРСР в Івано-Франківській області. Провели обшук, «вилучили літературу антирадянського змісту» й забрали Валентина Яковича. Першими, до кого прибігла вражена несподіваним лихом пані Раїса – була родина Арсеничів. Двадцятивосьмирічна мати з малим сином пройшли всі кола кадебістського секла. Ходили на допити, носили передачі в тюрму. Довго ще приходили на побачення до вікна в'язниці, де в щілину «видніється чийсь чоло чи біліє рука».

За втрату «політичної пильності» звільнено з роботи викладача педінституту Петра Арсенича. Частими викликами на «профілактичні» бесіди, стеженнями та залякуванням добивалися «чистосердечного каяття». Відомому краєзнавцеві забороняють друкуватися й видавати свої книжки. Роботу над кандидатською дисертацією довелось згорнути. Близько двадцяти років кєсти в третьому поколінні переслідували історика й намагались знищити його волю до опору.

В Україні все більших обертів набирає машина беззаконня. Першість у мовному питанні відкрито надається російській мові. Не випадковим був підпал у Київській публічній бібліотеці АН УРСР, що призвів до цілковитого знищення українського відділу – 600 тисяч томів найцінніших рукописів, стародруків, рідкісних книжок. Поширення, зберігання та читання забороненої літератури було кримінальним злочином. Новітні яничари-безбожники зруйнували понад десять тисяч храмів, нерідко унікальних пам'яток світової історії та культури. У веревці трагічних подій загинули Василь Симоненко, Алла Горська, Володимир Івасюк, Олекса Тихий... На знак протесту проти свавілля нащадків енкаведистів відмовилася від радянського громадянства Надія Світлична: «Нижче моєї гідності бути громадянкою найбільшого в світі, наймогутнішого і найдосконалішого концтабору».

Вміло дотримуючись правил конспірації пан Арсенич прибув до Умані відвідати одну з перших жертв більшовицьких репресій Надію Суровцеву. Доля жінки-легенди віддзеркалювала всю героїку, велич і трагізм національно-визвольних змагань ХХ століття. Незламна українка пережила майже 30 років соловецьких, норильсь-

ких, колимських таборів. Була провідною зіркою для Бориса Антоненка-Давидовича, Івана та Надії Світличних, Михайлини Коцюбинської і Ярослава Дашкевича.

Петро Іванович радів, що дожив до часу, коли про злочини комуністичного режиму можна було говорити. Радив наступально боротися з русифікацією країни. Користався в дорозі до Незалежності України єдиною можливим провідником – своєю рідною мовою. «Чимало людей кажуть: «Я один. Що я можу зробити? – Не будьте одним. Будьте першим!» – статечно відповідав історик.

Весняною грозою озвався у серці українського патріота Великодній день 15 квітня 1990 року. Петро Арсенич разом із побратимами підняв національний стяг на ратушній вежі Івано-Франківської міської ради.

«Українська книга в контексті сьогодення». Так називався форум книговидавців, літературів і краєзнавців, що відбувався в ОУНБ ім. І. Франка. Доцент кафедри народознавства ПНУ ім. В. Стефаніка Петро Арсенич, директор літературної агенції «Піраміда» Василь Гутковський, редактор журналу «Воєнна історія» Сергій Литвин за участі телерадіокомпанії «Бриз» ВМС України шукали шляхи розвитку національного книговидавництва в умовах засилля російськомовної книжкової продукції.

А в переддень 23-ої річниці Незалежності України здійснилася давня мрія знаного просвітника: в Народному домі Івано-Франківського ОО ВУТ «Просвіта» відбулося відкриття Музею народної шани Тараса Шевченка. Направду, щастям повнілося серце Петра Івановича, коли проводив першу експозицію виставковою залом. Знайомив гостей свята з історією поширення Шевченкових творів у Галичині та презентував матеріали про вшанування пам'яті Кобзаря у нашому краї.

В МІСТІ НАД ПРУТОМ

Зазвичай, пан Петро приїздив до Коломиї зі своєю незмінною «течкою», – так він називав чорний портфель, в якому, здавалося, невтомний дослідник зберігає всі скарги світу.

Любив спілкуватися в стінах гімназії імені Михайла Грушевського. Знайомив учнів з історіями покоління гімназистів у національно-визвольних змаганнях та внеском гімназійної молоді у відродження України. З глибокою шаною згадував випускників гімназії: начальника медичної служби Імператорського і Королівського військово-морського флоту Австро-

Угорської імперії адмірала Ярослава Окуневського, поета Розстріляного відродження Василя Атаманюка, військового діяча Григорія Голинського, доньку професора гімназії Мирона Зарицького – Катерину – визначну постать ОУН та УПА.

Поважний науковець був бажаним гостем Ювілейної асамблеї «М'я на скрижалах української історії» з нагоди 150-ої річниці народження одного з засновників новітньої української медицини Євгена Озаркевича, що проходила в медичному коледжі імені

150 років Є. Озаркевичу. Медичний коледж ім. І. Франка, Коломия, 2011

Івана Франка. Виступав із доповідями, брав участь в обговоренні питань щодо ролі славетного вченого у формуванні національної самосвідомості українців.

Ділився творчими здобутками та приваблював захоплюючими коломиїками сільську громаду і гостей урочистостей з вшанування пам'яті доктора Марії Фішер-Слиж та її родини в Лісному Хлібичині.

Охоче відвідував приватний музей Революції гідності Геннадія Романюка, голови постійної комісії Коломиїської міської ради з питань освіти, культури, туризму, інформаційної політики, засобів масової інформації та свободи слова. «Вже вечір вечоріє, повстанське серце б'є...», стиха наспівував, переглядаючи експонати драматичних подій на головному Майдані України в Києві у 2014 році.

Петра Арсенича добре знали, зустрічали привітно і навіть впізнавали в обличчя у дисидентському русі, середовищі родин повстанців, оселях колишніх в'язнів радянських концтаборів, котрі сповна відчули на собі «братні обійми» одвічного російського ворога.

Етнограф із гумором приймав запрошення студентської молоді виконати авторські коломиїки, взяти участь у привагідних фотосесіях чи висловити свою

позицію з приводу тих чи інших подій. Допомога знаходити свою стежину, що починається від любові до рідного краю.

«Завжди намагаюся пробудити почуття національної ідентичності. – Що таке національна ідентичність? Яке непросте запитання! Може, це світліни моєї родини з далекого дитинства? Чи різнобарв'я вранішньої крапельки роси на пшеничному полі?.. А може, синь блакитного неба, що зустрічає мене на світанку? Я більше не можу шукати відповідь. Як можна знайти те, що завжди з тобою?»

Пишався своїм племінником Іваном Малковичем за його самовіддане служіння на ниві вітчизняного книговидавництва та виховання гідних громадян на найкращих взірцях усної народної творчості.

Повсюдно знаний історик-музеєзнавець виявляв повагу до працівників Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Йосафата Кобринського. Запалував колеґ своєю енерґетикою і додавав наснаги в кропіткій науково-дослідницькій справі.

Голова Коломиїської міської районної організації «Союз українців» Марія Гнатюк з роду Миколи та Івани Арсеничів переконана, що залишений у спадок безмежний духовний світ нашого краю не спонукає люд увесь до роботи у вихованні національної еліти, яка буде готовою боронити Україну в лиху годину й збагачувати рідну землю в мирній час.

КАЛИНА ПАМ'ЯТІ

Упродовж тисячоліть дзвінкоголосі хвилі прадавньої Лючки несуть пам'ять про наших знаних і безіменних краян. Синів і доньок роду українського, які творили історію рідного краю і нашої України. Й з-поміж них Петра Арсенича – будівничого національної культури й духовності. Славного березуна, котрий невтомною жертвою працює збирав, оберігав та примножував скарги отчої землі.

«Березуни добрі люди, шляхетні бояри. Вміють добре газдувати, край свій шанувати» – вчуваються веселкові коломиїки на гомінках вулиць давнього Івано-Франківська, якому більшу частину свого неспокоїного життя присвятив Петро Іванович Арсенич.

Щирозадушевна подяка ветеранові військової служби, учасникові Всеукраїнської акції «Донеччина зустрічає своїх захисників» Миколі Солоненку за ці його спогади і підтримку науково-історичної бібліотечної серії «Літопис мого краю».

Наталія БОЙЧУК-МЕЛЬНИК, магістр історії

ОГЛЯД ВИДАНЬ

«МАНДРІВНИК» МАНДРУЄ ЗІ СКОВОРОДОЮ

Із відновленням у тій чи іншій мірі належного поштового зв'язку в Україні завдяки мужності українського війська, стійкості українського тилу й жертвості української діаспори в обороні України від російських інтервентів й після узгоджень та уточнень із видавництвом «Лілія» таки виїшов друком черговий ювілейний випуск ошатного 152-сторінкового ілюстрованого Міжнародного незалежного чесько-українського літературного журналу «Мандрівник» (№ 10, IV-ий рік видання, 2022 р.), на який чекали і автори, і читачі.

Ювілейний журнал присвячений 300-річчю народження Григорія Сковороди і на оновленій обкладинці журналу зображена рідкісна унікальна поштівка Григорія Сковороди з серії «Українське мистецтво в кольорах» (в-во «Українська Накладня», 1920-ті рр.) із фондів та колекцій Архіву м.г.р. Олега Павліва ім. Проф. Володимира Кубійовича.

На звороті обкладинки доречний вірш білоруського поета Максима Багдановича «На чужині» та багато інших творів і статей білоруської діаспори в США та Чехії: політика-дисидента Зенона Пазняка (США/Польща), письменника-дисидента Максима Щура (Швеція/Чехія) та інших білоруських інтелігентів, з якими особисто знайомий головний редактор журналу «Мандрівник» і які в усьому й завжди підтримували і підтримують Україну.

В ювілейному журналі надруковані твори відомих українських

письменників – і молодих, і поважних віком: студентки КНУ ім. Т. Шевченка та лауреатки літературних премій і конкурсів Олени Бодасюк (Київ) і Зоряни Безодні (Київ), студента ПНУ ім. В. Стефаніка Тараса Ріля (Івано-Франківськ), поважних вчених і кандидатів наук Олени Скуловатової (Київ) й Ігоря Дем'янука (Київ) і зарубіжних письменників, зокрема письменника і члена НСЖУ Івана Жусева (Колін, Чехія).

Відзначимо поему «Батуринський скрес» Олега Гончаренка (Мелітополь, Запорізька обл.) – письменника й автора більше 30-ти книжок, журналіста, волонтера Збройних сил України, члена НСПУ, НСЖУ, НСКУ, лауреата і дипломанта багатьох Міжнародних та Всеукраїнських наукових і літературних премій й конкурсів (зокрема премії ім. Воляників-Швабінських Фондів Українського вільного університету (Нью-Йорк, США) й нагород Міністерства оборони України та нащадка запорожців Задунайської Січі, твори якого вже номіновані на IV Міжнародну науково-літературну премію ім. Архипа Тесленка (Засновники: товариство «Опір Західної України»; Міжнародний незалежний чесько-український літературний часопис «Мандрівник») і яка цього року особлива, бо твори лауреатів IV премії ім. А. Тесленка вийдуть друком окремою книжкою в заснованій «Мандрівником» серії книжок «Народна бібліотека імені Лесі Українки».

В журналі друкується добірка перекладів із німецької на українську творів Йогана Вольфганга Гете, здійснених Ігорем Дем'янчуком, кандидатом технічних наук і будівничим АЕС у Чехословаччині, й із білоруської на українську мови творів Алеся Плотки, зроблених Лесиком Панасюком. А також рецензії Богдана Дячишина (Львів) і Миколи Дупляка (Нью-Йорк, США), яких творчий колектив журналу привітав із ювілеями (Б. Дячишина з 75-річчям, М. Дупляка з 85-річчям).

Разом з тим у ювілейному журналі висловлене співчуття з приводу відходу у вічність на 80-му році життя світлоча Прикарпаття, поважного просвітянина і головного редактора газети «Галицька Просвіта» Богдана Вівчара, завдяки якому виходили друком огляди журналу «Мандрівник» у часописі та інші новини української діаспори Чехії, статті про чесько-українські культурні взаємини.

Мають місце і попередні рубрики журналу: публікація рідкісних та унікальних книжок і часописів, документів і поштівок із фондів та колекцій Приватної бібліотеки Олега Павліва ім. Григорія Сковороди та Архіву м.г.р. Олега Павліва ім. Проф. Володимира Кубійовича і засновані нові: мініатюри, фотопоезії, зокрема

культурні локації Чеської Республіки, яку розпочинає подорож Музеєм національної пам'яті героїв Гейдріади в Празі.

Ухроніці північноатлантично-українських культурних взаємин багато новин: про нагородження стипендією президента України авторів Міжнародного чесько-українського літературного альманаху «Сяйво», який готується до друку вслід за ювілейним «Мандрівником»; про створення Благодійного фонду ім. Юлії Драгун – постійної авторки-дописувачки журналу «Мандрівник»; про книжки Оксани Кузишин (Нью-Йорк, США) – авторки-дописувачки газети «Свобода» (Нью-Йорк, США);

про благодійний аукціон на підтримку незалежного медіа «Читомо», який сприяв популяризації альманаху «Сяйво» за участі поетки, перекладачки і всебічно талановитої Дарини Гладун (Київ) та багатьох інших.

Наступний номер «Мандрівника» (№ 11, 2022 р.) буде спеціальний і присвячений подіям російсько-української війни і героїчній обороні українцями та українками рідної України від російських окупантів.

Все для України! Все для перемоги!

Бог і Україна!

Редакція «Мандрівника»

НАВІЯНЕ

ВОЄННА МОЗАІКА

...Єсть народ, якого Правди сила ніким звоювана ще не була.

Максим РИЛЬСЬКИЙ

...Бо плач не дав свободи ще нікому,

А хто борець, той здобуває світ...

Олесь БАБІЙ

У дні війни думаю і пишу про випробування, які випали на долю України, і героїзм, який проявляють наша армія і народ.

...Перед війною (24 лютого) в шостому класі в курсі «Історія стародавнього світу» вивчали тему «Персько-грецькі війни». Довів до учнів, чому превелику Персію перемогла менша Греція. Бо греки билися за свою землю, своїх рідних і з великою любов'ю до Батьківщини. Тож напрошується аналогія: Україна переможе з цих же мотивів, бо ми єдині, армія сильна, народ – патріот своєї країни.

...путін допустився кількох помилок.

Перша. Вісім років росія вчила нашу армію воювати, набувати воєнний досвід.

Друга (фатальна) помилка – напав на Україну, бо зовсім не тямить, що таке Україна з прагненням свободи і з сильною армією. І квітами ніхто не зустрів визволителів.

І ще багато фейкових уявлень і поки так. Тому перемога буде наша. Ще й тому, що жоден агресор за останні сто років не здобув перемоги.

Тепер трохи літератури, афоризмів, які написані за цей час:

Україна – центр світу. Дякую путіну, хай собака здохне.

Путін! Посіяв війну – пожнеш смерть.

Найкращий постріл на цій війні – постріл путіна собі в скроню.

Українські військомати перемогли російські банкомати.

Було «іхтамнет», а стало «іхуженет». В печлі.

НАТО – наша армія тлумить орків. Вже два наші «братні народи» – росія і Білорусь будуть лише в «братській могилі».

Менше відомих вказівників для «корабля», а більше білбордів із образом Матері Божої, покровительки України і нашої армії (14 жовтня свято Pokrovi).

Анекдоти від мене:

Дядько приходив в пункт прийому макулатури.

– Прийміть танк. Російський.

– Так його треба на металобрухт!

– О ні, горить як папір.

***

У путіна закінчився запас туалетного паперу.

І не треба, для того є рублі. Вартують менше за той папір.

І ще віршовані рядки:

Іде війна, повзе вона По Україні,

Вчора, нині. Це путін-кат

Для нього куля, автомат І ще відомий мат.

Є сум, печаль, але не відчай. Боронимо наш рідний край.

Солдати України, відчайдухи. І піднімає ворог вгору руки.

Народ наш воїн – Сміливий, мужності достоїн.

Як змєборець гада б'є Вкраїна буде, Україна є!

Василь БАБІЙ, просвітянин

НАСТАНОВА

ЗАЗИРНИ В ОЧІ

У ескімосів, казав він, особлива мудрість.

Якщо боїшся білого ведмедя, зазирни в очі.

Ні, не ведмедеві, а своєму страху.

Може, він не білий.

Може, він зовсім не ведмідь.

Може, він сам боїться тебе...

А якщо справді перестреє білий ведмідь – убий його. Одягни його шкуру й йди собі далі білим світом.

Мирослав ДОЧИНЕЦЬ,

«Чарунки днів»

МОВОЮ СЕРЦЯ

МИ ПЕРЕМОЖЕМО

Через наше місто їхав чорний бус із табличкою «200». Він пригальмував у потці авто на світлофорі. Першим, знявши шапку і вказавши рукою на бус, опустився на коліна літній чоловік. За ним усі, хто стояв перед пішохідним переходом.

Опустились на коліна якось так миттєво, не задумуючись, просто в розмерзлу весняну багнюку, яку залишили ремонтники водоканалу. Лише одна дівчинка років семи акуратно підмостила собі під коліна полу маминого бежевого пальта.

Люди схилили голови, чоловіки поважного віку стискали шапки побілими пальцями й глибоко зітхали, жінки хрестилися, хлопчик прошепотів: «Наш солдат». Дівчинка, що стояла навколійши на полі маминого пальта, поправила його: «Герой!».

Люди, які переходили з протилежного боку, спочатку не зрозуміли, але побачивши буса, стали навколійши просто на дорозі.

В бусі прочинилися двері, визирнула заплакана жінка. Мати...

Літній чоловік кинувся до неї, вхопив за руку й поцілував бліді пальці...

Ми переможемо.

Ми переможемо цю ненависну орду. Задля світової гармонії. Заради відновлення історичної справедливості. Для повернення собі нашої історії, здобутків нашої культури, спадщини предків.

Заради всього святого ми їх переможемо.

А найбільше: заради однієї-єдиної священної мети – московська орда ніколи більше не порушить наших кордонів і не відбиратиме в наших дітей життя.

Дзвінка ТОРОХУШКО

ПОРАДНЯ

ПРОЙТИ ЩЕ ОДИН ЕТАП

Зараз дуже складний етап того, що ми з вами проживаємо. І він потребує особливої уваги. Вдома накопичується. Фізична, емоційна. Занадто багато невизначеності й болю. Ми вже можемо відчувати ознаки емпатичного ді-стресу, коли сил на співчуття, розуміння, емпатію, коректне реагування може не вистачити. Ми можемо відчувати спустошеність, роздратування, сповільненість у реакціях та думках.

Якщо ми самі перебуваємо у відносній безпеці – з кожною новиною, фотографією, з кожним повідомленням про білі – ми отримуємо вторинну травматизацію. Ми всі потерпіли. Кожному з нас зараз потрібні слова: Як ти? Я хочу почути твій голос – і потрібні ті, хто зможе вислухати.

Я не знаю, як ти витримуєш, але ти робиш усе, що можливо, в тих обставинах, що склалися. Кожному з нас потрібні слова – спирайся на мене. Ми точно впораємося!

А ще ми маємо в майбутньому щось робити з колективним ПТСР (посттравматичним стресовим розладом). Нам так будуть потрібні сили. Зараз у нас може бути відчуття, що все, що ми робимо, скільки б ми не робили – замало. Будь ласка, не знецінюймо свої дії та внесок.

Я не знаю, які слова знайти, що зробити, щоб хоч трохи полегшити те, що відчувають усі, хто зараз під обстрілами. Кожен з нас обирає своє – молитву, переказ грошей, будь-які дії і допомогу. Всі реакції зараз зрозумілі.

Але, будь ласка, не скеровуймо один на одного напругу та агресію. Вона шукає виходу. Лінія розмежування має проходити не по українцях. У нас один ворог. І зараз дуже необачно витрачати сили на боротьбу й суперечки один з одним. Та міряння корисністю й патріотизмом.

Ми не можемо знати, через що проходить кожен і кожна з нас. Ми не можемо порівнювати біль. Зараз точно не час звинувачень. Всі на своєму фронті. Саме зараз для того, щоб наша психіка мала змогу все, що з нами відбувається, пережити й перетравити: нам потрібні близькість; можливість просити про допомогу та приймати допомогу (приймати теж так складно!); емпатія та одночасно мож-

ливість хоч трохи не включитись емоційно; самоемпатія – самопідтримка; будь-яка можлива форма турбота про тіло; як тільки можливо – дивитись у вікно, бачити, що є день (ми провели 10 днів у підвалі в напівтемряві і вже знаю, як це впливає на психіку); інформаційні паузи; будь-яка можлива фізична активність, будь-яка; все, що нам нагадує про мирне життя, все, що зараз нас поєднує з життєвістю, бо нам важливо не тільки вижити, нам важливо зберегтися, зберегти життєвість; що б не відбувалося, вірити в те, що для нас важливо.

Цінності визначають наші цілі. У нас одна ціль!

Ми маємо бути разом. Ми точно переможемо!

Світлана РОЙЗ, психолог

КУЛЬПІДТРИМКА

ДЛЯ ПІДНЯТТЯ ДУХУ

Для підняття духу в Івано-Франківську співають патріотичні пісні, а починають виступ традиційно з Гімну України.

«Щодня біля ратуші й на Вічевому майдані лунає Гімн України, молитва «Боже великий єдиний», Гімн ОУН «Зродились ми великої години». Розуміємо, що в цей час важливо, щоб лунала наша патріотична українська пісня і щоб люди відчували, що підтримка є у всіх сферах, в тому числі культурній. До слова, в Другій світовій війні Вінстон Черчилль збільшував ресурси культури, щоб воїни постійно відчували

підтримку мирного населення», – говорить міський голова Руслан Марцінків.

Хормейстер муніципального хору «Галицькі передзвони» Ярослав Ткачук говорить, що зараз кожен намагається підтримати українського воїна, як може. До слова, керівник «Галицьких передзвонів» Ігор Дем'янець зараз захищає державу.

«Ми підтримуємо пісню, адже знаємо, що там не легко. Ми допомагаємо чим можемо, а духовні пісні це те, що нас скріплює і зміцнює. І також це надихає людей, які

СПОРТ

ВИХОВАТИ ФУТБОЛЬНІ ТАЛАНТИ

В Івано-Франківську дітей та юнаків запрошують до занять футболом. Тренування відбуватимуться на базі спортивного комплексу «Ураган» в мікрорайоні «Пасічна».

Турбуючись про своїх вихованців і дітей, які вимушені залишити свої домівки, Футбольна академія Прикарпаття, Академія ПФК «Ураган» та ПФК «Ураган», роблять усе можливе для підтримки й відновлення фізичного, психічного та морального стану дітей.

«З цією метою і зважаючи на відносно спокійну ситуацію в Івано-Франківську ми відновлюємо навчально-тренувальний процес з нашими вихованцями та запрошуємо долучатися до тренувань дітей віком 4–17 років, які тимчасово переїхали до нашого краю», – йдеться у повідомленні.

Тренування відбуватимуться на СК «Ураган» (м. Івано-Франківськ, вул. Пасічна, 55). Для запису на тренування та більш детальної інформації телефонуйте:

діти 4–12 років:

050 53 74 670 (Володимир Ярославович Слободян),

095 52 96 496 (Роман Ігорович Швед);

діти 13–17 років:

095 44 87 549 (Роман Богданович Будункевич),

097 67 16 284 (Володимир Богданович Салій).

Тренування проводитимуться за рахунок благодійного фонду «Футбольні таланти», тому будемо вдячні будь-якій можливій фінансовій підтримці нашої діяльності.

